

Fantastičnost i odgojna funkcija u romanu Psima ulaz zabranjen Melite Rundek

Ereš, Gloria

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:648854>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-19**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Preddiplomski studij Hrvatskog jezika i književnosti i Mađarskog jezika i
književnosti

Gloria Ereš

**Fantastičnost i odgojna funkcija u romanu *Psimas ulaz zabranjen*
Melite Rundek**

Završni rad

Mentorica: doc. dr. sc. Dragica Dragun

Osijek, 2018.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Odsjek za hrvatski jezik i književnost
Preddiplomski studij Hrvatskog jezika i književnosti i Mađarskog jezika i
književnosti

Gloria Ereš

**Fantastičnost i odgojna funkcija u romanu *Psima ulaz zabranjen*
Melite Rundek**

Završni rad

Književnost za djecu i mladež

Humanističke znanosti, filologija, teorija i povijest književnosti

Mentorica: doc. dr. sc. Dragica Dragun

Osijek, 2018.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Psima ulaz zabranjen	2
2.1. Žanrovsko određenje	2
2.2. Tematsko određenje	3
2.3. Kompozicija i fabula	4
3. Fantastičnost	5
4. Odgojna funkcija	13
5. Zaključak	18
6. Literatura	19

Sažetak

Cilj je ovoga završnoga rada bio protumačiti fantastičnost u dječjem romanu *Psima ulaz zabranjen* Melite Rundek i prikazati odgojnu funkciju s naglaskom na čitanje kao iznimno važnoj odgojnoj funkciji djece u navedenom dječjem romanu. U radu je prikazana važnost odgojne funkcije te na koji se način ona uz fantastičnost postiže. Budući da se djelo, između ostalog, može definirati kao fantastični roman glavna je svrha tumačenja fantastičnosti prikaz elemenata fantastike u književnom predlošku *Psima ulaz zabranjen* koji se potvrđuju citatima iz djela. Cijeli je roman blago prožet odgojnom funkcijom koja je, prije svega, namijenjena djeci, odnosno svim malim čitateljima, ali i njihovim roditeljima. Zaključak donosi potvrdu velikog broja fantastičnih elemenata kojima se ujedno postiže i odgojna funkcija kojom je ukazano na probleme suvremenog društva te kako oni štetno utječu na čitateljske navike kod djece.

Ključne riječi: fantastičnost, odgojna funkcija, Melita Rundek, *Psima ulaz zabranjen*

1. Uvod

U ovome će se završnome radu protumačiti fantastičnost i odgojna funkcija u dječjem romanu *Psima ulaz zabranjen* Melite Rundek. Kroz analizu djela ukazat će se važnost samog romana u smislu odgojne funkcije djece te će se prikazati na koji način čitanje ima tu odgojnu funkciju te kako se to postiže uz fantastičnost. Prvo će biti riječi o žanrovskom i tematskom određenju te kompoziciji i fabuli navedenog dječjeg romana, a nakon toga slijedi analiza fantastičnosti i odgojne funkcije u prvijencu Melite Rundek *Psima ulaz zabranjen*. Za prikaz i analizu fantastičnosti kao primarna literatura koristit će se *Uvod u fantastičnu književnost* Cvetana Todorova i članak Pavla Pavličića *Po čemu je fantastika fantastična?* dok će se odgojna funkcija interpretirati literaturom Deiane Bouillet *Izazovi integriranog odgoja i obrazovanja* te člancima iz zbornika radova *Čitanje za školu i život*. Zaključak će se iznijeti na temelju protumačene fantastičnosti i odgojne funkcije.

2. *Psima ulaz zabranjen*

Za rukopis romana *Psima ulaz zabranjen* Melita Rundek¹ dobila je prvu nagradu *Ivana Brlić-Mažuranić* za 1999. godinu, a roman je bio i u užem izboru za nagradu *Grigor Vitez*. 2000. je godine ovaj dječji roman i objavljen, a njegovi se odlomci mogu pronaći u nekoliko čitanki te samo djelo na popisu lektire za šesti razred osnovne škole.

2.1. Žanrovsko određenje

Autorica uz naslov djela navodi i žanrovsko, odnosno tematsko određenje djela kao *veselu ljubavnu pripovijest o psima, knjigama i ostalome*. Uzrok tomu je, kako Dubravka Zima navodi, da se početkom dvadesetog stoljeća dječjim romanima često davao podnaslov kao pripovijesti ili pripovijetke (Zima, 2011: 11), a upravo to je zadržala i Melita Rundek. Kao što navodi Peleš, djelo se, prije svega, može klasificirati kao roman gdje je izmišljeni svijet u romanu sveobuhvatan i čitatelje prenosi u druge svjetove i uvodi u nove prostore i vremena (Peleš, 1999: 35). Svakako, djelo i svojom formom pripada romanu i odgovara Pavličićevoj definiciji da je „nepromjenjiva osobina vrste roman to da je narativno fikcionalno djelo u prozi“ (Pavličić, 1983: 82). Prema žanrovskom se određenju djelo ubraja u dječji roman. Hranjec navodi: „dječji roman je slojevita pripovjedna vrsta dječje književnosti, u kojem su glavni likovi djeca, sa svim svojim doživljajima, strepnjama i nadama“ (Hranjec, 1998: 9). Glavni lik je dječak Tomica, fabula je uzbudljiva i napeta, vidljiva je i zabavna pustolovina glavnog lika te jednostavnost u strukturi, izričaju i gradnji likova što su svakako obilježja dječjeg romana. Iz samog naslova romana vidljivo je da su uključene životinje, odnosno psi i samim time ovo se djelo može definirati kao animalistički dječji roman. Pas je Tomičin najbolji prijatelj koji ima važnu ulogu u djelu jer se kroz lik psa prenosi poruka o važnosti čitanja pa tako životinja koja je bliska djeci ima pedagošku ulogu u djelu. „Mislim da bismo točnije tu prisutnost prokomentirali kao traženje prijatelja, druga u igri, suputnika u djetetovoj usamljenosti, osobito danas u ovo galopirajuće vrijeme, zato su onda životinje i tako česti

¹ Melita Rundek (1961.), hrvatska književnica, napisala je petnaest naslova od kojih je većina namijenjena djeci i mladima. U brojnim se djelima za djecu i mlade obrađuju neke od tabu tema pa je tako Melitin roman *Mirko i 7 prigovora* upotrijebljen kao predložak za neke od radionica UNICEF-ove kampanje Stop zlostavljanju među djecom. Melita Rundek radila je s nadarenom djecom u organizaciji Ministarstva prosvjete i sporta, organizirala je brojne radionice kreativnog pisanja, radila je u programu s prognanom djecom, sudjelovala u prosudbenim povjerenstvima za procjenu dječjih radova i održala je velik broj susreta s djecom po školama i knjižnicama.

gosti u književnosti namijenjenoj najmlađima“ (Hranjec, 1998: 230). Autorica je preko animalističkog romana bolje doprijela do svijesti djece na njima blizak, ali neobičan način i ukazala im na glavnu poruku djela. *Psima ulaz zabranjen* je fantastični, ali i obiteljski roman. Već u uvodu romana vidljivo je miješanje realističnog i fantastičnog iskustva. Fantastično je vidljivo u likovima poput psa koji je personificiran i Pisca te u Tomičinoj želji, kao i u pripovijedanju gdje se izmjenjuju san i zbilja. Obilježja obiteljskog romana podrazumijevaju prikaz obiteljskog ozračja u kojem su uz dječje likove prikazani i likovi odraslih, ali iz dječje perspektive.

2.2. Tematsko određenje

Melita Rundek u svom prvijencu *Psima ulaz zabranjen* pripovijeda o knjigama i o čitanju. Autoričina profesija, odnosno radno mjesto knjižničarke uvelike doprinosi tematskom sloju samoga djela. Budući da se autorica svakodnevno susreće s čitateljima, uviđa problem današnjeg društva i to svakako želi promijeniti. Prikazuje modernu obitelj i njihove navike čitanja, i knjige koje posjeduju. *Doduše, cijenio je Opću i Tehničku enciklopediju, Priručni leksikon, Rječnik stranih riječi, a i Veliku zbirku aforizama držao je poučnom i mudrom knjigom, pa je sve te opće i priručne knjige smjestio na police iznad televizora. No za sve ostale knjige tata jednostavno nije želio čuti* (26)². Realistično je prikazana obitelj s kraja dvadesetog stoljeća gdje u modernim domovima knjige služe samo za ukras. Velik problem uviđa i autorica jer djeca slijede svoje uzore – roditelje u takvom modernom „korištenju“ knjiga. Tomičin otac nije bio dobar uzor svome sinu pa zbog toga ni Tomica ne čita. Čitanje je prikazano kao pustolovina u kojoj je sve moguće samo ako se upotrijebi mašta. *Gospođa knjižničarka je čitala, čitala i čitala. Lijeva noga gospođe knjižničarke, naime, nije se više mogla vidjeti. Gospođa knjižničarka bila je od onih ljudi koji uvijek zakorače lijevom nogom! – Ulazim u knjigu! – rekla je gospođa knjižničarka* (58). Vidljivo je da se čitanjem knjige uistinu može sve jer čitanje omogućuje nova iskustva.

² Citirano prema: Rundek, Melita, *Psima ulaz zabranjen*, Školska knjiga, Zagreb, 2007. Sve citate iz navedenog djela u seminaru donosim tako da na kraju citata u zagradu stavljam broj stranice na kojoj se citat nalazi.

2.3. Kompozicija i fabula

Roman se sastoji od šesnaest glava podjednake duljine, a svaka je glava, odnosno poglavlje zanimljivo naslovljeno i uvodi čitatelja u temu radnje u njoj. Tako je glava četvrta naslovljena *Koga treba uhititi* ili glava osma *Što je to sa slijepom ulicom* gdje je čitatelju izravno prikazano o čemu će se u tom poglavlju govoriti.

Glavnog se junaka Tomicu i neobičnog psa koji želi u knjižnicu upoznaje na početku fabulativnog slijeda, odnosno u uvodu. U zapletu se pojavljuje Pisac koji mora ispuniti Tomičinu želju, a Tomičin otac shvaća da je on zapravo uzrok sinovljevih problema. Vrhunac radnje očituje se u ispunjenju Tomičine želje, tatinom popravku nedostataka, a u raspletu sve biva kako je odavno trebalo biti, odnosno sve dolazi na svoje mjesto. Aristotel kaže kako svaka priča ima svoj početak, sredinu i kraj (Peleš, 1999: 83). Prema tome, fabula u romanu *Psimu ulaz zabranjen* ima tri glavna dijela gdje početak označava glavnog lika Tomicu i njegove probleme i želje, sredina je pojava Pisca i saznanje Tomičine želje, a kraj samo ostvarenje želje. Glavni junak Tomica prelazi iz jednog prostora u drugi, a događaj koji ga potiče na to je njegova želja. „događaj je taj kojim se ti odnosi mijenjaju: lik se pomiče u prostoru, a sve se odvija u vremenu“ (Peleš, 1999: 85). Dobivanje psa predstavlja Tomičino pomicanje u prostoru jer od tada kreću njegove avanture, odnosno odlazak u nepoznato gdje se realistički prostor zamjenjuje onim fantastičnim. Fabula u romanu je linearna jer se, prije svega, radnja odvija u dva dana i svi su događaji redom opisani kao jedan slijed. Fabula ima otvoren kraj jer se na kraju sve ipak sretno završava: Tomica zavoli knjige, dobija psa, a tata pročita nepročitane knjige iz djetinjstva. Otvoreni se kraj fabule vidi i u tome da Pisac nastavlja svoj zadatak – ispunjenje želja jer ispunjava Tomičinu želju, ali ga čekaju i ostale. Za Tomicu slijedi veliki zadatak pisanja koji se najavljuje na kraju djela. Stoga je završetak fabule otvoren. Pripovjedač je u fabuli spojio i prošli događaj, u kojem se opisuje Tomičino proročanstvo netom poslije rođenja, koji je bitan za shvaćanje djela: *u ovakvoj noći rađaju se umjetnici i astronomi. Oni koji će pogled upirati u zvijezde* (33). Spojeno je prošlo i sadašnje vrijeme pomoću prisjećanja (Peleš, 1999: 94). Fabula je i vanjska jer, kako navodi Peleš: „lik je podređen pričanju neovisnog pripovjedača, a njegova se uloga svodi samo na sudjelovanje u radnji“ (Peleš, 1999: 94). U romanu su svi likovi uključeni samo kao sudionici događaja.

3. Fantastičnost

Budući da je roman *Psima ulaz zabranjen*, između ostalog, fantastični roman, potrebno je razlučiti što je zapravo fantastičnost. Za navedeno bi mogla poslužiti Todorova definicija: „fantastično, to je neodlučnost što je oseća biće koje zna samo za zakone prirode kada se nađe pred na izgled natprirodnim događajem“ (Todorov, 1987: 29). Isto tako navodi da se fantastičnost očituje suprotstavljanjem stvarnog i imaginarnog (Todorov, 1987: 29). Već na početku romana vidljivo je miješanje realističnog i fantastičnog iskustva, odnosno stvarnog i imaginarnog:

- *Ulazim u knjigu! – rekla je gospođa knjižničarka.*
- *Gospodo! – uzviknuo je policajac. – Gdje vam je desna noga?*
- *Pa, ulazim u knjigu! – reče gospođa knjižničarka. (58)*

Policajac je, u ovom slučaju, predstavnik stvarnog dok gospođa knjižničarka predstavlja fantastičnu opreku koja je zapravo sam događaj ulaska u knjigu. Osim toga navedeni događaj odgovara i sljedećoj Todorovoj definiciji da „fantastično pripovedanje voli da predstavlja nama slične ljude koji žive u stvarnom svetu kao i mi, a iznenada se nađu u prisustvu neobjašnjivog“ (Todorov, 1987: 30). Dakle gospođa knjižničarka pripada stvarnom svijetu, ali ju identificira fantastični događaj ulaska u knjigu. Nadalje Pavličić navodi da se zbilja mora prikazati kao odstupanje od prirodnih zakona ili svakodnevnog iskustva (Pavličić, 2016: 12). Za navedeno također može poslužiti prethodni primjer ulaska u knjigu, odnosno prikaz događaj koji odstupa od svakodnevnog. „Takvo zbivanje upravo svojom neobičnošću privlači pažnju i nuka čitatelja da u fabuli traži odgovor na pitanje što je uzrok tome čudu i koje su njegove implikacije.“ (Pavličić, 2016: 12). Cilj prikazivanja neobičnog događaja je, prije svega, zaokupljanje pozornosti čitatelja i upravo na taj način mladi čitatelji „plove“ u prostor mašte koji je njima dobro poznat i odvodi ih u njihov svijet, tj. svijet fantastike. U tom se slučaju, kada se prikazuje neobičan događaj, čitatelj mora odlučiti je li riječ o proizvodu mašte ili, pak, taj događaj zaista dogodio u svijetu u kojem upravljaju nama nepoznati zakoni (Todorov, 1987: 27). Neobičan događaj koji je i sam pokretač fabule obično se javlja na početku priče i tako postaje glavnom temom (usp. Pavličić, 2016: 13). Navedeno se može potvrditi spomenutim događajem ulaska u knjigu, ali i već na samom početku romana opisom psa koji čeka pred knjižnicom. Nadalje Todorov kao određenje fantastičnosti navodi „postojanje događaja dva reda, reda prirodnog sveta i reda natprirodnog sveta“ (Todorov, 1987: 28). Natprirodni bi svijet bio svijet fantastike koji se miješa s prirodnim, odnosno stvarnim svijetom, a čitatelj između dva navedena odlučuje koji je koji svijet. Prema tome

čitateljeva neodlučnost jedan je od uvjeta fantastičnog (Todorov, 1987: 33). Čim čitatelj ima mogućnost odabira između stvarnog i fantastičnog svijeta tada se sigurno može govoriti o fantastičnosti. Kao rječničko određenje fantastičnosti Todorov navodi: *u fantastičnim tekstovima pisac priča o događajima koji se ne mogu zbiti u svakodnevnom životu* (Todorov, 1987: 35). Tako se kao jedna od potvrda navedene definicije u romanu *Psimu ulaz zabranjen* pojavljuje događaj ulaska u knjigu ili još nesvakidašnje – lik psa koji čita. Nadalje, fantastičnost priče očituje se prisustvom neobičnih svjetova i sila (usp. Todorov, 1987: 38). Nije teško prepoznati da su neobični svjetovi duboko prožeti u samome romanu od samog neobičnog svijeta glavnog junaka Tomice pa sve do Piščeva neobična svijeta. *Tomičina je želja doletjela uspuhano do čovjeka na klupi i – sletjela mu na rame!* (39) Ne izostaje ni prikaz neobičnih sila kao što je Tomičina želja koja je čak i govori i prikazuje sekao stvarna jer se ponaša kao da je živa, a navodi se da ima miris karamela.

Prema Pavličiću za fantastičnost su, prije svega, bitni obični ljudi iako se pojavljuju i druga bića osim njih (Pavličić, 2016: 12). Stoga bi glavni junak Tomica i njegov otac bili važniji od samog lika psa Toma Sawyera jer kako dalje navodi da se *“fantastični elementi ne uvode u priču da bi se pripovijedalo o nečemu posve novom i nepoznatom, nego zato što se uz njihovu pomoć može bolje osvijetliti ono što čovjeka muči u zbiljskom svijetu i običnom životu“* (Pavličić, 2016: 13). Lik psa uvodi se u roman kao pomoćno sredstvo kojim se ukazuje na važne životne probleme glavnih junaka. Prema tome, fantastičnim likom prikazani su svi realistički problemi koji muče, isto tako, stvarne, odnosno realističke likove. Bitno je da neobičnih događaja u romanu nema mnogo „jer umnožavanje fantastičnih događaja ne samo da slabi učinak začuđenosti, nego se mijenja i sam karakter svijeta u kojem se takva priča zbiva“ (Pavličić, 2016: 14). Navedeno se potvrđuje u romanu Melite Rundek jer se sve zapravo vrti oko jednog neobičnog zbivanja – događaja koji su uslijedili pojavljivanjem lika fantastičnog psa Toma Sawyera što je ujedno i glavni motiv ovoga romana. „U dobroj fantastičnoj priči središnji je događaj dvostruko zagonetan: u jednu ruku, on izaziva znatiželju samim svojim postojanjem, a u drugu ruku on nekako djeluje na sudbinu likova.“ (Pavličić, 2016: 14 - 15). Tako i lik fantastičnog psa odgovara navedenoj Pavličićevoj definiciji jer on prvotno samim svojim pojavljivanjem privlači pažnju čitatelja, ali i određuje sudbinu likova tako što mijenja njihove čitateljske navike iz temelja, time ispunjavajući i odgojnu funkciju. Nadalje fantastični događaj „ne smije biti posve izmišljen, nego se mora doimati kao realizacija nekakvih mogućnosti koje u zbilji ionako postoje“ (Pavličić, 2016: 15). Sam lik fantastičnog psa, koji je ujedno i nositelj svih fantastičnih događaja, u stvarnosti postoji kao i

očeva prašina odnosno očev nedostatak zapravo su ublaženi fantastični nazivi i događaji za nedostatke i mane u stvarnom svijetu. Sve neobične stvari u fantastičnoj su se priči „morale dogoditi baš određenome junaku, jer je on – svojom biografijom ili svojim postupcima – bio za to predodređen“ (Pavličić, 2016: 16). Već na početku romana samom Tomičinom željom koja je bila baš njemu predodređena potvrđeno je gore navedeno: *Ja sam Tomičina želja* (39). I Zorino proročanstvo na početku romana na kraju se ostvaruje kao i pas s početka romana koji čeka pred knjižnicom točno je predodređen za Tomicu što se postupno i ostvarilo. Dakle sve neobične stvari koje čine i jedan od elemenata fantastičnosti namijenjene su glavnom junaku Tomici. Uz to Pavličić navodi da logičnost ima umjetničku snagu u fantastičnoj priči (Pavličić, 2016: 16), a svi su se neobični događaji u Melitinom romanu dosljedno provodili, a dokaz tomu je i klasična fabula.

Konačno, Todorov ističe tri uvjeta za ispunjavanje fantastičnosti. Jedan od uvjeta je da tekst mora navesti čitatelja da svijet likova promatra kao svijet živih ljudi (Todorov, 1987: 34). Za ispunjenje navedenog uvjeta važna je ranije spomenuta neodlučnost jer već samom njezinom pojavom ukazuje se na fantastičnost. *A u knjižnici gospodin direktor sjedi na podu i čita knjigu psu koji leži pokraj njega i napeto osluškuje* (42). Na čitatelju je mogućnost hoće li fantastičan lik psa promatrati iz realističke ili fantastične perspektive i upravo tada dolazi do navedene neodlučnosti. Zatim se navodi da neodlučnost mogu osjećati i neki od likova i tada se čitatelj poistovjećuje s likom (Todorov, 1987: 34). To bi u ovom slučaju svakako bili policajci koji su se susreli s fantastičnim likom psa i nisu znali kako bi reagirali. *Neobičan pas koji je u knjižnicu stigao neobično, a još neobičnije iz nje izašao!* (54) Isto kao što su se policajci našli u neodlučnoj situaciji tako se našao i čitatelj.

Dvosmislenost fantastičnog (usp. Todorov, 1987: 41) može se pronaći u ponašanju Tomičina oca: *I tati je odmah postalo jasno. Znao je da nije odijelo prašnjavo. Ljudi, naime, uvijek znaju gdje nisu čisti. I kako je shvatio na koju prašinu taj psić kiše, još mu je više omrznuo* (100). Dvosmislenost se, dakle, očituje u ludilu koje je Tomičin otac proživljavao. Na prvi pogled može se reći da je riječ o običnom ludilu koje je pogodilo oca, ali se to isto ludilo može tumačiti i kao fantastično jer je prašina na koju je otac kihao zapravo odraz njegova karaktera, a upravo je pas bio taj koji je očevu prašinu prepoznao: *Tko je on da osjeća taj trun prašine koji ja brižno skrivam i nikako da ga se riješim, mislio je tata, tko je on da tako duboko ulazi u moju intimu i kopa po mom karakteru?* (100). Pas Tom Sawyer potaknuo je očevu ludilo koje je zapravo primjer dvosmislenosti fantastičnoga.

Budući da fantastičnost podrazumijeva uvlačenje čitatelja u svijet likova (Todorov, 1987: 35), a upravo spoj fantastičnih i realističkih likova prikazan je u romanu Melite Rundek gdje žive u dječjoj mašti te ih čitatelji uspoređuju sa zbiljom i poistovjećuju se s njima. Pas Tom Sawyer je plošni lik koji je i nositelj radnje. Ima samo jednu, ali iznimno bitnu ulogu koja se očituje u poticaju da se ispuni Zorino proročanstvo, tj. lik psa služi kao sredstvo ostvarivanja proročanstva. Prema tome, pas tijekom cijelog romana ostaje isti, odnosno ne razvija se tijekom radnje. Također, lik psa u djelu prikazan je na humorističan način što se može vidjeti iz sljedećeg *Mrštio se kad je situacija bila dramatična, vrtio repom kad se radnja dobro razvijala i, što je najneobičnije od svega, SMIJAO se kad je bilo smiješno. Ali što reći kad pas široko otvori njušku, pokaže svoje zube, a onda se okrene na leđa, ovaj se pas valjao od smijeha!* (43). Iz navedenog je vidljivo i to da je lik psa personificiran, ali to nije neobično jer je on pas s fantastičnim osobinama koji se pojavljuje u djelu kojeg je Pisac „izmislio“. Pas je u djelu karakteriziran i izravnim definicijom: *veliki pas mješanac smeđe i žute dlake; o, bio je pametan, vrlo pametan, taj veliki pas* (7-8). Iz navedenog opisa može se vidjeti da pripovjedač dobro poznaje lik kojeg stvara, odnosno opisuje pa time stvara pouzdan opis. Uloga prikaza psa kao fantastičnog lika je, kako je već navedeno, uvlačenje čitatelja u svijet likova i upravo se time postiže i odgojna funkcija preko fantastičnosti o kojoj će se dalje raspravljati. Svijet fantastike doživljava se na drugačiji način nego sama zbilja i zbog toga će poruka, što je u ovom slučaju važnost čitanja, koja je upućena preko fantastičnosti biti bolje percipirana kod djece nego da se ona eksplicitno navede jer bi se time postiglo suprotno u smislu određene naredbe. Preko fantastičnosti čitatelja se uvlači u drugi svijet pa tako svaka poruka pa i ona odgojnog karaktera lakše dopire do njega samoga. Lik psa, koji je posebno blizak djeci, ima najvažniju ulogu u djelu jer upravo zbog svoje fantastičnosti, koja se očituje kao neobičnost, preobražava dječaka koji uopće nije volio čitati do te mjere da je postao pisac. *Tomica je u svojoj sobi pisao pripovijetku, pas je zadovoljno drijemao na suncu, tata je u svojem omiljenom naslonjaču čitao knjigu, a mama je listala sanjaricu jer joj se život činio kao san* (165). Pas Tom Sawyer ne samo da je promijenio Tomicu nego je promijenio i cijelu obitelj, odnosno njihove čitateljske navike. Osobine psa Toma Sawyera su isto fantastične jer se on smije, čita i razumije sve što se događa. Sami opis psa je realističan jer se navodi da je veliki žutosmeđi mješanac, ali su sve njegove karakteristike potpuno fantastične. Od samog imena pa sve do osobina Tominičkog psa vidljiv je fantastični element koji ima ulogu odvesti male čitatelje u zemlju mašte gdje je sve moguće.

Prema Cvjetku Milanji dječak Tomica i pas Tom Sawyer odgovaraju kategoriji tzv. likova spojnice. Pas je Tomičin pomagač, u sjeni je glavnog lika, ali bez njega Tomica nikad ne bi riješio svoj problem. U Tomičinom se imenu može prepoznati analogija imena s obzirom na samoga psa Toma Sawyera. Sličnosti između ta dva lika su vidljiva u njihovim imenima pas Tom i dječak Tom (skraćeno od Tomica).

Pisac je također plošni fantastični lik i jedina je njegova uloga u djelu da se pobrine kako bi se sve želje ispunile. *Izmislio sam i gospodina direktora, i gospođu knjižničarku, i mamu, i tatu, izmislio sam čak i Tomicu! A kako u svakoj dobroj priči mora postojati i jedna bakica, izmislio sam i vas!* (174). Pisac, odnosno Antun Gustav Matoš na kraju djela priznaje kako je sve likove izmislio, kako one fantastične tako i realističke što bi značilo da je upravo „skretničar“ upravljao cijelom pričom.

Fantastično je i Zorino proročanstvo za Tomicu u koje je majka oduvijek vjerovala i upravo se iz tog proročanstva javlja priča jer se ono, na kraju, ipak ispunilo. *U ovakvoj noći rađaju se umjetnici i astronomi. Oni koji će pogled upirati u zvijezde! Noćas se već rodio jedan skladatelj i jedan slikar, a Tomica, Tomica će pisati priče* (33-34). Prema tome, bolničarka Zora je, svakako, fantastični lik jer ona kao da ne živi u ovome vremenu, nego u zvijezdama iz kojih iščitava buduća zanimanja novorođene djece. Tomičina želja da ima psa također je fantastična u romanu: *Tomičina je želja doletjela uspuhano do čovjeka na klupi i – sletjela mu na rame!* (39) Veliki Pisac, odnosno prvotno neobični čovjek, premješta se iz jednog dijela grada u drugi što je, naravno, fantastično kao i njegove akcije kojim je ostvario Tomičinu želju i samim time ispunio Zorino proročanstvo. *Vraćam se na svoje staro mjesto. Pod krošnjom kestena na velikom gradskom šetalištu u središtu grada* (169). Pisac je otkrio mjesto na kojem se nalazi, tj. da je upravo on Antun Gustav Matoš što je isto tako fantastično u ovome romanu. Sve što je povezano s Piscem je fantastično, tako i njegov sat i kompas te tzv. peta strana svijeta pod kojom podrazumijeva stranu priča, slika i glazbe. Slijepa ulica u kojoj živi Tomica više nije slijepa što je isto fantastično u romanu. Fantastično je i miješanje sna i zbilje jer ono što junaci sanjaju to im se i u stvarnosti dogodi. Tako je Tomica sanjao da je upoznao junaka Toma Sawyera, a gospodin direktor je sanjao nestalog policajca i gospođu knjižničarku:

- *Slušaj Marija – rekao je oklijevajući – ja sam ovog policajca sanjao.*
- *Znam, gospodine direktore – nasmiješila se gospođa knjižničarka – i ja sam bila u vašem snu.*

- *Da, i ti si bila- rekao je rastreseno gospodin direktor.*
- *Sanjao sam, zamisli, da je ušao u knjigu (151).*

Roman obiluje onomatopejama koje se koriste samo kod fantastičnih likova: *ispružio je glavu prema ukočenom tati i onjušio ga od glave do pete. Snif –snif, snif-snif, a onda opet gromoglasno: appccciiii!* (95). Sve što fantastični pas radi uvijek je opisano onomatopejom.

Todorov u *Uvodu u fantastičnu književnost* razlikuje pojmove čudno i čudesno od fantastičnog. Čudno svrstava u potkategoriju fantastičnog i to tako da se čudno ostvaruje kao jedan od uvjeta fantastičnog i upravo zato je vrlo blisko fantastičnome (Todorov, 1987: 47). U romanu *Psima ulaz zabranjen* očeva se prašina jasno može identificirati s navedenim Todorovim objašnjenjem čudnoga. Prije svega, očeva prašina „vezana je samo za osećanja junaka, a ne i za materijalni događaj koji upućuje izazov razumu“ (Todorov, 1987: 47). Takozvana prašina s očeva karaktera je zapravo svjesnost njegova nedostatka: *Tata razmišlja kako je zapravo prijek i prijetvoran i kako, NIPOŠTO nije dobar otac. Ne samo da nije dobar, misli tata, već je... Loš, lošiji, najlošiji, grozan, grozniji, najgrozniji!* (91-92) Očeva se prašina „aktivira“ u trenutku kada je spoznaje, odnosno osjeti da svojim nedostatkom negativno utječe na život ili, točnije, čitateljske navike svoga sina. *Osećanje čuđenja, dakle, potiče od tema o kojima se govori, a koje su vezane za manje-više stare tabue* (Todorov, 1987: 49). Otac nikad nije htio priznati svoje nedostatke jer ih se sramio i oni su u njegovom slučaju bili svojevrsne tabu teme o kojima napokon progovara tek kada shvati njihove negativne učinke u Tomičinu životu. Pavličić navodi još jedan uvjet za ispunjenje fantastičnosti, a to je da čudo nikada ne smije biti objašnjeno (Pavličić, 2016: 17). *Peta strana svijeta. To je strana priča, slika i glazbe* (82). U romanu ni u jednom trenutku nije objašnjeno kako je tzv. peta strana svijeta nastala. Upravo je peta strana svijeta čudo i „zapravo se radi o prividu do kojega je došlo stjecajem okolnosti“ (Pavličić, 2016: 17). Navedenim se čudom ispunjava još jedan bitan uvjet za fantastičnu priču jer se čudo nije objasnilo kao rezultat prirodnih zakonitosti (Pavličić, 2016: 17). Naposljetku, granica između čudesnog i fantastičnog je uvijek neizvjesna (usp. Todorov, 1987: 52).

Književni termini bajka i fantastična priča različito se definiraju i uvijek se nalaze u opoziciji. Prema tome, *u dječjoj fantastičnoj priči nasuprot bajci zbivanje se najčešće smješta u odrediv vremensko-povijesni okvir, likovi su individualizirani, u pravilu djeca* (Hameršak, Zima, 2015: 258-259). U dječjem romanu *Psima ulaz zabranjen* uvijek je točno navedeno mjesto, ali i vrijeme radnje. *Bila je neka srijeda, dan kada je na televizijskom programu bila važna*

nogometna utakmica i nitko nije navraćao u knjižnicu (10). Mjesto radnje samog djela uvijek je opisano bilo ono fantastično ili realističko isto kao i vremensko određenje fantastičnog svijeta. *Preko puta knjižnice, ograđena niskom živicom, nalazila se policijska postaja* (11). Treći uvjet kojim se ispunjava navedena definicija dječje fantastične priče je da su likovi djeca. *Sjeo bi čitati, a onda...a onda bi pomislio na dvorište i na prijatelje, i na guštare, i na nogometnu utakmicu, i na tajno skrovište, i na pustolovine i...naprosto nije mogao!* (23) Glavni lik Tomica devetogodišnji je dječak koji nije mrzio čitanje, ali ni nikada nije pročitao ni jednu knjigu do kraja.

Pomoću intertekstualnosti čitatelje se uvodi u fantastični svijet. *Književni tekst želi priopćiti čitatelju da autor, tako reći, stavlja karte na stol i otkriva specifičan književni status djela, fikcionalni dakako* (Žmegač, 1993: 29). Već samom pojavom da se fantastični pas zove Tom Sawyer, taj poznati lik se želi približiti djeci i uvesti ih u fantastični svijet.

- *Taj je moj! Kako se zove?*
- *Tom Sawyer – reče čovjek i nasmiješi se* (75).

Svijest o čitanju knjiga se ne može pravodobno prenijeti ako se izostave književni primjeri, odnosno potkrijepe navedenog. Ovim intertekstualnim postupkom se nastoji postići implicitna obavijest za čitatelja o autorovim književnim namjerama, a ujedno služi kao psihološka karakterizacija samog lika (Žmegač, 1993: 31). Imena Piščevih pasa aludiraju na poznate likove iz dječje književnosti: *Ovo je Bilbo Baggins. A ovo je Huckleberry Finn. I tako su dolazili psi: Koko, Pipi Duga Čarapa, Emil, Grga Čvarak, Cvilidreta...* (72-73) Tomica je odmah primijetio da svi ti Piščevi psi imaju vrlo neobična imena, a Pisac objašnjava kako su ta imena uzbudljiva i ako ih se malo bolje upozna da ih nije teško zapamtiti.

Književna se animalistika promatra kao fantastično područje (Hameršak, Zima, 2015: 263). Roman *Psimu ulaz zabranjen* je, između ostalog, animalistički roman jer se pojavljuje lik psa Toma Sawyera koji je personificiran. *Životinje danas prožimaju gotovo sve razine dječje svakodnevice, književnosti i kulture* (Hameršak, Zima, 2015: 314). Nedvojbeno je da je životinjski svijet djeci iznimno blizak i to je jedan od razloga zašto se često pojavljuju u dječjoj literaturi. Animalistički roman konstituira se u napetosti između dvaju svjetova (usp. Hameršak, Zima, 2015: 263) onog životinjskog i onog dječjeg. Odnos između psa Toma Sawyera i glavnog junaka Tomice je neraskidiv. Lik psa, koji je toliko blizak djeci, poslužio je kako bi Tomicu izveo na pravi put, ali ne samo njega nego i njegova oca i upravo pomoću fantastičnosti samoga lika postignuta je odgojna funkcija na način razumljiv djeci. U likovima

psa i junaka Tomice prikazan je različit svijet koji se, prije svega, očituje u prikazu stvarnog svijeta u kojem živi Tomica nasuprot onoga fantastičnog svijeta psa Toma Sawyera. I ta dva svijeta se međusobno spajaju jer lik psa ulazi u realistički Tomičin svijet s određenom zadaćom, a sam Tomica nesvjesno prihvaća fantastični svijet animalističkog prijatelja i u tome se očituje jedan vid fantastičnosti prema navedenoj definiciji Hameršak i Zime.

4. Odgojna funkcija

Kao što je već navedeno dječji roman *Psimma ulaz zabranjen* govori o knjigama i čitanju. Autorica je, prije svega, ukazala na važnost čitanja kao odgojne funkcije u djece prepoznavši uzroke nečitanja i na jednostavan, djeci razumljiv te uvođenjem fantastičnosti zanimljiv način uputila snažnu poruku ne samo malim čitateljima već i njihovim roditeljima. Koliko je čitanje zapravo važno govori i činjenica da je *čitanje najvažnija vještina doživotnoga učenja* (Laszlo, 2013: 68) što bi značilo da se čitanje i učenje jednostavno isprepliću i ne mogu jedno bez drugoga. Bouillet iznosi da su u 21. stoljeću teškoće čitanja i pisanja jedan od najaktualnijih problema školskog odgoja i obrazovanja (Bouillet, 2010: 133) i samim time roman Melite Rundek zbilja ima važnu funkciju u odgoju, ali i obrazovanju djece.

Jasno je da je čitanje u prošlosti imalo veću ulogu i da se više cijenilo nego danas. „Smjeti naučiti čitati i pisati stoljećima je bio privilegij. Onaj tko je vladao tim vještinama, imao je ugled i utjecaj.“ (Lenček, Gligora, 2010: 37). U današnjem društvu stanje se, što se tiče navike čitanja, uvelike promijenilo jer je napredovanje tehnologije dovelo do smanjenja čitateljske publike. *Navika čitanja je od velike važnosti stvaranja „pismenog“ društva* (Stanić, Jelača, 2017: 180) iako se u prošlosti, kao što je već izneseno, više cijenila. Međutim čitanje i dalje ima iznimno važnu ulogu jer ono sjedinjuje kognitivne, društvene i emocionalne vještine (Stanić, Jelača, 2017: 180) te je čitanje, odmah iza slušanja glazbe, najrasprostranjenija navika kod djece u slobodno vrijeme.

Pedagoška, odnosno odgojna funkcija već je vidljiva u samim naslovima poglavlja. Autorica često na početku poglavlja iznosi kratka pravila ponašanja kao što su: *ruke valja prati! Ujutro i uvečer, prije i poslije jela, i svaki put kad se uprljaju. Dobro je ruke oprati od svega! Čistoća je pola zdravlja!* (121) Kroz cijelo djelo se proteže blaga nota odgojne funkcije, ne samo kroz motive čitanja i knjiga, nego i kroz pravila ponašanja koja su vidljiva iz prethodnog citata. Kako bi mali čitatelji mogli bolje shvatiti djelo, odnosno samu temu, autorica uvodi lik psa jer su životinje oduvijek djeci bliske i već su u bajkama i basnama upoznata s njima. Lik psa Toma Sawyra također ima odgojnu funkciju u djelu jer je baš zahvaljujući psu, koji je na kraju postao i Tomičin najbolji prijatelj, Tomica ušao u svijet čitanja. To je također postignuto i fantastičnim motivima te sretnim završetkom čime je djelo još više približeno djeci i njihovom shvaćanju. Kroz lik dječaka Tomice i njegovog najboljeg

prijatelja, psa Toma Sawyera, čitanje i sve prednosti čitanja su se približile djeci što je i ideja samoga romana *Psima ulaz zabranjen*.

U *Psima ulaz zabranjen* prikazana je nefunkcionalna obitelj. „Tzv. nefunkcionalne obitelji pokazuju manje sposobnosti u rješavanju problema, češće rabe obrambenu komunikaciju, a rjeđe podupiruću komunikaciju“ (Bouillet, 2010: 64). Nefunkcionalna obitelj očituje se u djelu najprije ponašanjem Tomičina oca jer se on ne želi suočiti sa svojim problemom, nego ga jednostavno zataškava pronalazeći u svemu opravdanje: *Tata je pokatkad ozbiljno krivio svoju učiteljicu iz djetinjstva koja nije bila stroga i nije ga tjerala na čitanje, a povremeno je, zbog potpuno suprotnih razloga, sumnjičio određenu tamnokosu gospođu knjižničarku koja ga je jednom prigodom, zbog toga što je kasnio s vraćanjem knjige, pola sata korila strašno smrknutog lica!* (27) Ponašanjem Tomičina oca ispunjene su neke od karakteristika nefunkcionalne obitelji, a to su manje sposobnosti u rješavanju problema i obrambena komunikacija (Bouillet, 2010: 65). Otac zapravo ne želi priznati svoj problem i u svemu je nalazi opravdanja, a nije svjestan da upravo svojim ponašanjem i nedostacima utječe na čitateljske, odnosno nečitateljske navike vlastitog djeteta. Realistično je prikazana obitelj s kraja dvadesetog stoljeća gdje u modernim domovima knjige služe samo za ukras. *Doduše, cijenio je Opću i Tehničku enciklopediju, Priručni leksikon, Rječnik stranih riječi, a i Veliku zbirku aforizama držao je poučnom i mudrom knjigom, pa je sve te opće i priručne knjige smjestio na police iznad televizora. No za sve ostale knjige tata jednostavno nije želio čuti* (26). Velik problem uviđa i autorica jer djeca slijede svoje uzore – roditelje u takvom modernom „korištenju“ knjiga. Tomičin otac nije bio dobar uzor svome sinu pa zbog toga ni Tomica ne čita. Tomičina se majka, doduše, smatra osobom koja čita, ali da je ona zapravo pravi čitač, tu bi ljubav zasigurno prenijela i na sina. *Mama je čitala roman u ružičastim koricama* (26). I na početku i na kraju romana mama i dalje samo čita ljubice, a uopće se ne brine oko toga što njezin sin ne čita. Odgojna funkcija majke je ovdje zakazala jer ne nastoji svome sinu ukazati na važnost čitanja, nego ga pušta da besciljno „promatra zvijezde“ vjerujući da će se time ispuniti Zorino proročanstvo. Pripovjedač Tomicu uvodi neizravnom prezentacijom jer se ne zna kako on izgleda, ali iz onoga što radi saznaje se kakav je on zapravo lik. Iz Tomičinog prikaza čitanja kao rutinske radnje zapravo se sve saznaje. Tomica je zaobljen lik upravo zbog njegovog sretnog završetka u kojem usvaja ljubav prema čitanju pa napose postaje i pisac. *Tomica je u svojoj sobi pisao pripovijetku* (165). Zorino proročanstvo se ipak, na kraju, ispunja u što je Tomičina majka još od njegova rođenja vjerovala. Tomica na početku i Tomica na kraju romana kao da nisu isti lik jer sve ono što na

početku nije odviše volio upravo je to na kraju i radio, ali s ljubavlju. U karakterizaciji Tomice bitan je i element okoline, tj. njegovog fizičkog okruženja, njegova soba koja ga je sputavala. Kada je izašao iz sobe i napravio odlučujući korak – posjetio knjižnicu, sve se promijenilo.

Tomićini roditelji primjer su indiferentnih roditelja koji su „hladni, ne suosjećaju s djecom i popustljivi su. Takvi su često zbog toga jer su preumorni ili su zaokupljeni drugim stvarima pa se ne bave pravilima i nadgledanjem slijedi ih li dijete. Niti su brižni i suosjećajni, niti od djece nešto traže“ (Bouillet, 2010: 63). Tomićini su roditelji svjesni da on ne čita lektire i da često ne piše zadaće, ali ih to na početku romana uopće ne zabrinjava. Tomica u svojim roditeljima nije stekao primjer koji bi ga nagnao da čita te da revno obavlja svoje školske dužnosti i upravo je to uzrok svih Tomićinih problema. Kao što Bouillet navodi da je najvažnije uočavanje problema (Bouillet, 2010: 60) Tomićin otac svoj problem nije htio uočiti i time je naštetio svome djetetu, ali ni majka koja je svome supružniku mogla pomoći u suočavanju problema ne poduzima ništa nego je ostaje pasivna tijekom cijeloga romana. Otac zna za svoj problem, ali ga skriva i boji ga se iznijeti. *Poznavao je on dobro ono malo zrno prašine što se vrzimalo po njegovu karakteru!* (26) Tek nakon što je Tomićin problem postao sve ozbiljniji, odnosno otac ne može podnijeti da se Tomica pretvara u njega samoga, otac se ipak odlučuje suočiti sa svojim problemom pa čak i ući u knjižnicu: *Odvažit će se, izložiti će se opasnosti, staviti će svoj dosadašnji život na kocku!* (127).

Autorica, između ostalog, prepoznaje i u djelu obrađuje još jedan problem, nedostatak motivacije za čitanje osobito kod dječaka. *Općenito, istraživanja u našoj zemlji i izvan nje pokazuju da djevojčice pridaju veću vrijednost čitanju i imaju veći interes za čitanje nego dječaci, posebno u adolescentskim godinama* (Rončević Zubković, 2013: 38). Tomica je primjer za navedeni problem jer je, ipak, jedan od razloga zašto ne čita i nedostatak motivacije: *Sjeo bi čitati, a onda...a onda bi pomislio na dvorište i na prijatelje, i na guštare, na nogometnu utakmicu, i na tajno skrovište, i na pustolovine i...* (23). Tomići je sve zanimljivije od čitanja. Lektiru je redovito prepisivao i uvijek se oslanjao na druge, stoga se nije ni trudio samostalno čitati. Rončević Zubković ističe dvije ciljne orijentacije motivacije za samoregulacijom: orijentacija na znanje i izvedbu. U prvom slučaju riječ je o stjecanju znanja dok je orijentacija na izvedbu motivirana samo zbog ocjena (Rončević Zubković, 2013: 38-39). Ni jedna ni druga orijentacija nije prisutna kod Tomice jer kod njega nema želje za znanjem te nipošto želje za ocjenom. Kako bi Tomica naprosto samo krenuo u čitateljske

vode potrebna mu je motivacija koju nije pronašao u školu, ali ni u domu. Uvođenjem fantastičnog lika u dječji roman postignuta je glavna funkcija ovoga djela – odgojna funkcija. Fantastični lik psa Toma Sawyera poslužio je kao svojevrsna motivacija dječaku Tomici. *Tomica je ležao u krevetu, a odmah do njega – pas! A glave su čitale knjigu. Zajedno. Da, zajedno. Povremeno bi glave čitale različitom brzinom, pa kad bi Tomica htio okrenuti stranicu, pas bi ispružio šapu i zaustavio ga* (138-139). Ustvari, samo je malo trebalo da bi Tomica uplovio u svijet knjiga i ostao u njemu zarobljen. Tomičin tata i Tomica su se istovremeno mijenjali i njihove su promjene najvidljivije.

Rončević Zubković u svome članku objašnjava još jedan od razloga opadanja motivacije u djece rane adolescencije: „ustanovljeno je da usprkos tome što se između 6. i 8.razreda osnovne škole povećava bogatstvo rječnika i metakognitivno znanje o strategijama čitanja, dolazi do smanjenja u različitim aspektima motivacije za čitanje, a učenici imaju i negativnije emocije za vrijeme čitanja za školu, ali i u slobodno vrijeme.“ (Rončević, Zubković, 2013: 39). Osim što Tomica nije motiviran za čitanje i učenje on jednostavno nema motivacije ni za igru pa jednostavno *gleda u zvijezde* (29) i zaokupljen je mislima. Za nedostatak motivacije važna je i okolina u kojoj se Tomica nalazi, odnosno *okruženje u kojem se čitanje odvija veoma je važno* (Rončević Zubković, 2013: 40). Da je Tomica kod roditelja imao primjer u čitanju, velika je vjerojatnost da bi i sam čitao, jer su roditelji najčešće uzori, oni koje djeca oponašaju, i oni koji usađuju ljubav pa tako i ljubav prema knjigama i čitanju.

Marija Laszlo u svome članku iznosi upute kako da dijete postane doživotni čitatelj i sve se te upute nalaze upravo u Melitinom romanu *Psima ulaz zabranjen*. Kao jedna od uputa navodi se: *čitajte im štivo koje im pobuđuje maštu, budite im uzor tako da sami uvijek uza se nose knjigu za čitanje* (Laszlo, 2013: 67). Tomičini roditelji nažalost nisu slijedili ni jedno pravilo kako bi Tomica postao doživotni čitatelj. U ovom je slučaju uloga roditelja zakazala, ali i učitelja. Kako navodi Grosman,: „svi mi, pedagoški djelatnici, odgojitelji u vrtićima, nastavnici, knjižničari, zajedno s roditeljima nastojimo odgojiti mlade koji se danas školuju tako da postanu dobri čitatelji.“ (Grosman, 2013: 76).

U romanu se cijelo vrijeme spominje Pisac kao veliki i neobični čovjek koji je zapravo samo kip, ali je u ovoj priči i on oživio i spominje se njegovo djelo koje bakica voli čitati:

- *Oh, baš mi je draga ova knjiga! – mrmljala je. – Najradije je nikad ne bih vratila!*

- *Ako vam se knjiga svidjela, rado ću vam je pokloniti! – začula je bakica glas tik do sebe* (169).

Kako je naglašeno da je čitanje iznimno važno, tako ono postaje još naglašenije uporabom intertekstualnosti u djelu gdje autorica uvodi i jednog od ključnih likova kao književnika. Uloga intertekstualnosti u ovome djelu je odmak od književne tradicije i uvođenje u svijet fantastike kako bi se stavio naglasak na odgojnu funkciju čitanja.

5. Zaključak

Autorica je ljubav prema knjigama i čitanju htjela prenijeti na buduće generacije što je, naravno, u svome prvimjencu i ostvarila. Ostvarila je to na vrlo neobičan način, imajući na umu razigranu maštu malih čitatelja koji jedine uzore vide u svojim roditeljima. U romanu su prikazani problemi suvremenog društva, odnosno obitelji kojima knjige služe samo kao ukras. Roditelji čiji bi glavni zadatak trebao biti da uvedu djecu u svijet knjiga, odnosno čitanja, u suvremenom svijetu preskaču taj zadatak jer ni sami ne čitaju, što vrlo teško priznaju. Ukazuje se i na to da nikada nije kasno priznati svoje nedostatke jer upravo od tih, godinama skrivenih nedostataka, djeca uglavnom stradaju.

Dječji roman *Psimu ulaz zabranjen* može se, prije svega, definirati kao fantastični roman s naglašenom odgojnom funkcijom. Uvođenjem fantastičnih likova i događaja te životinjskog lika, na jednostavan način prenosi bitnu poruku, a to je važnost čitanja i to ne samo kod djece, nego prvenstveno kod roditelja jer od njih sve kreće. U dječjem romanu *Psimu ulaz zabranjen* čitanje je djeci približeno na jedan vrlo neobičan i zanimljiv način. Koliko su knjige doista važne govori i činjenica da su u djelu prikazane kao žive i da imaju dušu. Između ostalog, u djelu se ukazuje i na važnu ulogu pričanja priča prije spavanja jer, kako je i u romanu prikazano, od njih sve polazi. Čitanje kao odgojna funkcija kod malih čitatelja prikazana je kao pustolovina u kojoj je sve moguće, odnosno u kojoj je *zemlja slova – zemlja snova!*

6. Literatura

1. Bouillet, Dejana, *Izazovi integriranog odgoja i obrazovanja*, Školska knjiga, Zagreb, 2010.
2. Grosman, Meta, 2013. *Čitatelji i književnost u 21. stoljeću*, Čitanje za školu i život (76-90)
3. Hamersšak, Marijana, Zima, Dubravka, *Uvod u dječju književnost*, Leykam international d.o.o., Zagreb, 2015.
4. Hranjec, Stjepan, *Hrvatski dječji roman*, Znanje, Zagreb, 1998.
5. Laszlo, Marija, 2013. *Informacijsko čitanje u nastavi jezika i književnosti*, Čitanje za školu i život (56-70)
6. Lenček, Mirjana, Gligora, Jelena, 2010. *U početku bijaše riječ: o početnicama i čitanju*, Logopedija, 2,1 (36-44)
7. Milanja, Cvjetko, *Autor, pripovjedač, lik*, Biblioteka theoriaNOVA, Osijek, 2000.
8. Oraić Tolić, Dubravka i Žmegač, Viktor, *Intertekstualnost i autoreferencijalnost*, Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 1993.
9. Pavličić, Pavao, *Književna genologija*, SNL, Zagreb, 1983.
10. Pavličić, Pavao, 2016. *Po čemu je fantastika fantastična?* Komparativna povijest hrvatske književnosti (11-21)
11. Peleš, Gajo, *Tumačenje romana*, ArTresor, Zagreb, 1999.
13. Rončević Zubković, Barbara, 2013. *Samoregulacija čitanja*, Čitanje za školu i život (33-42)
14. Rundek, Melita, *Psima ulaz zabranjen*, Školska knjiga, Zagreb, 2007.
15. Stanić, Sanja, Jelača, Leon, 2017. *Društveni kontekst čitanja knjige: mišljenja i stavovi učenika* (180-199)
16. Todorov, Cvetan, *Uvod u fantastičnu književnost*, Pečat, Beograd, 1987.
17. Vukasović, Ante, 2009. *Prijeke potrebe odgoja za obiteljski i društveni život* (69-86)
18. Zima, Dubravka, *Kraći ljudi: Povijest dječjeg lika u hrvatskom dječjem romanu*, Zagreb, 2011.